

ประวัติความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนกับประเทศไทย

ชาวไทยและชาวจีนได้มีการติดต่อและมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์แล้ว หลักฐานทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ทั้งของไทยและจีนต่างก็บันทึกว่า ประชากรทั้งสองได้มีการติดต่อกันมาตั้งแต่ครั้งที่ชาวไทยยังมีถิ่นฐานอยู่ทางบริเวณตอนใต้ของประเทศไทย คือ อยู่น้อยที่สุดนับตั้งแต่สมัยนางเจ้า ประมาณปี พ.ศ. 1200 เป็นต้นมา¹ แต่ในบางครั้ง ประชากรทั้งสองก็ได้เป็นศัตรูต่อกัน โดยจีนเป็นฝ่ายรุกในขณะที่ไทยจะเป็นฝ่ายตั้งรับเป็นส่วนใหญ่ เพราะบริเวณที่ไทยตั้งอาณาจักรในสมัยโบราณไม่ว่าจะเป็นอาณาจักรไทยมุง อ้าย-ลาว หรือนางเจาก็ มักจะตั้งอยู่ในเขตที่มีความอุดมสมบูรณ์ใกล้เคียงกับบริเวณที่จีนพยายามแผ่อิทธิพลเข้าไป ดังนั้นถ้าคราวใดไทยยอมอ่อนข้อให้จีนความสัมพันธ์ที่มีต่อกันก็คงเป็นไปตามปกติ แต่ถ้าคราวใดที่ไทยมีหัว หน้าหรือผู้นำที่เข้มแข็งและไม่ยอมอ่อนข้อให้จีน ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก็จะเสื่อมคลายลงและความเป็นศัตรูต่อกันก็จะปรากฏขึ้น คือ การรุกรานจากจีน จนกระทั่งไทยต้องถูกรุกรานและถอยร่นลงทางใต้

ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนตั้งแต่สมัยโบราณจึงมีลักษณะเปรียบเทียบเสมือนภาวะของคลื่นลูกแล้วลูกเล่าที่ได้เกิดขึ้น และภายหลังที่ไทยได้เคลื่อนย้ายลงมาทางใต้เรื่อย ๆ นั้น ชาวจีนก็ได้ติดตามชาวไทยเหมือนเงาคิดตัวตลอดมา² เมื่อชาวไทยได้มาตั้งหลักแหล่งในดินแดนสุวรรณภูมิแล้ว หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจีนในยุคนั้นก็ ได้กล่าวว่า "เสียมหลอกกักไคเป็นไมตรีกับทงหัว (กรุงจีน) มาตั้งแต่ครั้งราชวงศ์เหม็ง

¹ สภาวิจัยแห่งชาติ, การวิจัยเรื่องปัญหาชาวจีนในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร, สภาวิจัยแห่งชาติ, 2515), หน้า 1.

² Perry Landon, The Chinese in Thailand (New York: Russell and Russell Co., 1973), p. 1.

ครั้นถึงราชวงศ์เฉิง เชนานุกาพักแรมไฟศาล แต่เสียมหลอกก้องอ้างประเทศอันไพบุลย์
ความซื่อสัตย์ไม่มีผู้ใดเสมออยู่ในระหว่างประเทศฝ่ายทิศหัวนอนหรือทิศใต้ก็กำลังกับอาน-
หล่ากก..."³

1. สมัยสุโขทัย

สมัยที่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ชาวจีนและชาวไทยก็ยังมีความสัมพันธ์ต่อกัน
อย่างดี นอกจากนั้นรัฐบาลของประเทศทั้งสองยังได้มีการส่งคณะทูตไปมาหาสู่กันอยู่
เสมอ เช่นประมาณปี พ.ศ. 1825 (จ.ศ. 644) ได้มีการเจริญทางพระราชไมตรี
ระหว่างจักรพรรดิหงวนสีโจ้วกับพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ดังปรากฏในคำแปลพงศาว-
ดารจีนว่า "แผ่นดินจื๋องวน ปีที่ 19 หยิมโหวง ลักห่งวย (ตรงกับ ณ วันเดือนแปด ปี
มะเมีย จุลศักราช 644) พระเจ้าหงวนสีโจ้วฮ่องเต้รับสั่งให้ขุนนางกวนกุน บวนโหว
ชื่อห่อซื่อจี เป็นราชทูตไปเสียมกกก แผ่นดินจื๋องวน ปีที่ 26 กีนัวจับห่งวย (ตรงกับ ณ
วันเดือนสิบสอง ปีฉลู จุลศักราช 651 ปี) หลอกก้องให้ราชทูตนำเครื่องบรรณาการ
มาถวาย..."⁴ เมื่อพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงมีพระราชประสงค์จะส่งทูตออกไป
เจริญทางพระราชไมตรีตอบแทนจีน ในปี พ.ศ. 1832 จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้กษัตริย์
เมืองลพบุรีแต่งสำเภาบรรทุกสินค้าออกไปเมืองจีน จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่าจะไม่มีชาว
จีนเป็นลูกเรือไปในสำเภาครั้งนั้น เพราะที่เมืองลพบุรีมีชาวจีนอาศัยทำการค้าขายอยู่⁵

³ อังใน พันเอกหลวงพรหมโยธี, "ประเทศไทยในตำนานจีน," หนังสือที่
ระลึกในงานสถาปนากิจศพนายอึ้งยงหลง ลำซำ, ณ เมรุวัดทองธรรมชาติ 2 มกราคม
2482 (พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, 2482), หน้า 51.

⁴ อังใน พระบริหารเทพธานี, ประวัติศาสตร์ไทยเล่ม 2 (พระนคร: โรงพิมพ์
ประจักษ์วิทยา, 2512), หน้า 551.

⁵ เรื่องเดียวกัน.

จากการติดต่อกันระหว่างอาณาจักรสุโขทัยกับประเทศจีน ทั้งในรูปของรัฐบาล
 ตรีบาลและเอกชนต่อเอกชน ตลอดจนการที่ชาวจีนได้เกิดเรือสำราจกินแค้นโพ้นทะเล
 ตั้งแต่ก่อนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 จึงเชื่อกันว่าลูกจีนในประเทศไทยคงจะเกิดขึ้นตั้งแต่
 ครั้งนั้น แต่ชุมชนชาวจีนในขณะนั้นคงมีขนาดเล็กไม่ใหญ่นัก⁶

2. สมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทย นอกจากชาวจีนจะมีบทบาททางการค้า
 แล้ว ชาวจีนในสมัยนั้นยังมีบทบาทในด้านอื่น ๆ อีก เช่น การช่วยเหลือรัฐบาลไทย
 ปกครองชาวจีนด้วยกันเอง ในขณะเดียวกันพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยนี้แทบทุกพระองค์
 ไม่มีนโยบายจำกัดสิทธิหรือเป็นปฏิปักษ์ใด ๆ ต่อชาวจีน ไม่ว่านโยบายทางปกครอง ทาง
 การค้าพาณิชย์ หรือทางสังคม แต่ชาวจีนยังได้รับสิทธิเสรีภาพสำหรับดำรงชีวิตและ
 ประกอบอาชีพอย่างมากมายเหมือนกับอยู่ในดินแดนของตนเอง จนกระทั่งชาวจีนที่ได้
 เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในรัชสมัยพระเอกาทศรถ ได้บันทึกไว้ว่า "ผู้คนชาวสยาม
 ได้ต้อนรับชาวจีนอย่างอบอุ่น ดีกว่ากระทำต่อชนชาติอื่นใด ดังนั้นประเทศสยามจึงเป็น
 ประเทศที่มีไมตรีจิตต่ออย่างแท้จริงต่อชาวจีน"⁷ แม้แต่ พัน ฟลิต ซึ่ง
 ได้เดินทางเข้ามายังกรุงศรีอยุธยาก็ได้เขียนบันทึกสรุปสถานภาพของพ่อค้าจีนในปี พ.ศ.
 2281 ว่า "ในราชอาณาจักรสยามชาวจีนจำนวนมากได้อาศัยอยู่อย่างมีความสุข ชาว
 จีนได้ประกอบการค้าอย่างมีอิสระเสรีได้ตลอดทั่วทั้งประเทศ"⁸

⁶William G. Skinner, Chinese Society in Thailand; An Analytical History (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1962), p. 7.

⁷Tung - hsi - yang k'ao, quoted from Sun 1931, cited in ibid., p. 8.

⁸Vliet 1638, cited in ibid., p. 10.

กฎหมายในลักษณะพระอัยการอาชญาหลวง ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้รับการสนับสนุนว่า ได้บัญญัติขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ บวรรัตนทนต์ที่ 129 ก็ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่คนต่างด้าวซึ่งมาจากประเทศอื่น โดยห้ามมิให้คนไทยข่มเหงรังแก หากคนไทยทำการข่มเหงรังแกคนต่างด้าวก็ต้องถูกลงโทษเสมือนหนึ่งผู้ทรยศต่อบ้านเมือง⁹

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ในบางครั้งชาวจีนบางกลุ่มก็ได้สร้างปัญหาและก่อความเดือดร้อนแก่รัฐบาลเหมือนกัน เช่น ภายหลังที่พระเจ้าบรมโกษครองราชย์ได้ไม่นาน ชาวจีนประมาณ 300 คนได้ยกกำลังเข้าโจมตีพระราชวัง แต่ก็ได้ถูกปราบปรามอย่างราบคาบ¹⁰ และในตอนปลายกรุงศรีอยุธยา ขณะที่พม่ากำลังบุกโจมตีและใกล้เวลาจะเสียกรุงครั้งที่ 2 นั้น ชาวจีนที่หลบหนีมาจากค่ายคลองสวนพลูประมาณ 400 คน ก็ได้พากันไปที่พระพุทธรูปจำลองเมืองสระบุรี เก็บฉวยสิ่งที่มีค่า ตลอดจนลอกเอาเงินคาคพั้นและทองหุ้มมณฑปที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองไปหมดสิ้น¹¹

3. สมัยกรุงธนบุรี

หลังจากพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราชและสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีแล้ว ในสมัยนี้ปรากฏว่าชาวจีนแท้ใจได้เดินทางมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ภาษาจีน "แท้ใจ" ซึ่งเป็นภาษาทางเชื้อสายบิดาของพระองค์ก็ได้รับการ

⁹หลวงประดิษฐมนูธรรม, คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล (พระนคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, 2479), หน้า 103.

¹⁰W.A.R. Wood, History of Siam (Bangkok: Charlermnit Book Shop, 1959), p. 232.

¹¹พันจันทนุมาศ (เจิม), ประชุมพงศาวดารภาค 64 พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514), หน้า 312-313.

ถือว่าเป็นภาษา "จีนหลวง"¹²

เนื่องจากรัชสมัยของพระองค์มีระยะสั้น ดังนั้นบทบาทของชาวจีนในสมัยนี้จึงไม่ค่อยปรากฏ เป็นหลักฐานให้ศึกษามากนัก แต่ก็เชื่อกันว่าในสมัยนั้นนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อชาวจีนคงเป็นไปด้วยดีและรัฐบาลคงมีไม่ตรีจิตให้การโอบอุ้มชาวจีนมากกว่าในอดีต เพราะในระบอบนั้นไทยยังมีการติดต่อกับประเทศจีนเพียงประเทศเดียวเท่านั้น¹³

4. สมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นชาวจีนนิยมอพยพออกนอกประเทศกันมาก ส่วนใหญ่จะมุ่งหน้ามาสู่ถิ่นแดนต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะประเทศไทย เนื่องจากรัฐบาลในสมัยนั้นมีนโยบายสนับสนุนให้ชาวจีนอพยพเข้ามายังประเทศไทย เพราะรัฐบาลมีนโยบายขยายการค้า จึงได้เปิดโอกาสให้ชาวจีนอพยพเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยมากขึ้น¹⁴ และในสมัยนั้นเองโรงเรียนสอนภาษาจีนแห่งแรกในประเทศไทยก็ได้

¹²ทวี วีระวงศ์เสรี, "สถานภาพทางกฎหมายของชาวจีนในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), (อัครสาเนา), หน้า 17.

¹³พลฤๅณ อังกินันท์, "บทบาทของชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตศึกษาทางประวัติศาสตร์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2513), (อัครสาเนา), หน้า 13.

¹⁴มัลลิกา เรื่องระพี, "บทบาทของชาวจีนในคานาเศรษฐกิจ สังคมและศิลปกรรมไทย สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), (อัครสาเนา), หน้า 25-26.

ถูกสร้างขึ้นโดยชุมชนชาวจีนที่บริเวณเกาะเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา¹⁵

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รัฐบาลไทยก็ยังคงถือปฏิบัติต่อชาวจีนคล้ายคลึงกับที่เคยปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย คือไม่ได้ถือว่าชาวจีนในประเทศไทย เป็นเสมือนชาวต่างประเทศ¹⁶ ถึงแม้ว่าในบางครั้งชาวจีนได้ก่อปัญหายุ่งยากหลายอย่างต่อรัฐบาล เช่น การตั้งสมาคมลับ การลักลอบซื้อขายและสูบฝิ่นซึ่งเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายของบ้านเมืองในขณะนั้น ตลอดจนการก่อกวนจลาจลจนวาย จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องใช้กำลังไพร่พลออกปราบปรามและทำให้ชาวจีนต้องล้มตายไปเป็นจำนวนหลายพันคน¹⁷

ต่อมาในคอนปลายรัชกาลที่ 4 และตลอดสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งในสมัยนั้นประเทศไทยกำลังปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยตามแบบอย่างอิทธิพลอารยธรรมตะวันตก ชาวจีนก็ได้หลั่งไหลสู่ประเทศไทยมากยิ่งขึ้นกว่าสมัยใด ๆ ในอดีต สาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวจีนอพยพสู่ประเทศไทยในระยะนี้สามารถสรุปได้คือ

- 1) รัฐบาลไทยได้ขยายกิจการค้ากับต่างประเทศ ชาวจีนจึงนิยมพากันมาประกอบการค้าขายเพิ่มมากขึ้น
- 2) ความไม่สงบในประเทศจีนเนื่องจากเกิดการจลาจลและการกบฏหลายครั้งในคอนปลายราชวงศ์แมนจู รวมทั้งภัยที่เกิดจากโรคระบาดและภัยธรรมชาติซึ่งเกิดในบริเวณภาคใต้ของจีน
- 3) การที่ก๊กกันชาวจีนของชนชาติอื่น ๆ ในคาบสมุทรอินโดจีน
- 4) ภาวะความอดอยากและแห้งแล้งในประเทศจีน

¹⁵สมาคมโรงเรียนราษฎร, ประวัติการโรงเรียนราษฎรและทำเนียบโรงเรียนราษฎร (พระนคร: มงคลการพิมพ์, 2505), หน้า 31.

¹⁶พลกู อังกินันท์, เรื่องเกม, หน้า 23.

¹⁷ทวี ชีรวงศ์เสรี, เรื่องเกม, หน้า 17-18.

5) ความต้องการและนิยมจ้างพวกกรรมกรชาวจีน ทั้งในวงการเอกชนและรัฐบาลไทยได้ขยายตัวกว้างขวางขึ้น

6) การคมนาคมขนส่งด้วยเรือกลไฟระหว่างประเทศไทยกับเมืองท่าภาคใต้ของประเทศไทยได้ขยายบทบาทมากขึ้น เพราะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2423 ได้มีการตั้งสาขาบริษัทเดินเรือขึ้นทั้งในประเทศไทยและจีน และต่อมาในปี พ.ศ. 2429 บริษัท Bangkok Passenger Steamer Company ของชาวอังกฤษก็ได้เดินเรือรับส่งผู้โดยสารเป็นประจำระหว่างเมืองชัวเถาและเมืองท่าอื่น ๆ ทางภาคใต้ของจีน ติดต่อกับกรุงเทพฯ¹⁸

สำหรับนโยบายของรัฐบาลไทยที่มีต่อชาวจีนทั้งในสมัยรัชกาลที่ 4 และในคอนตันรัชกาลที่ 5 รัฐบาลยังคงดำเนินนโยบายด้วยการอนุเคราะห์ชาวจีนส่วนใหญ่ให้รู้สึกว่าได้รับการอุปถัมภ์จากรัฐบาล ไม่จำเป็นต้องอาศัยอำนาจสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของฝรั่งชาติต่าง ๆ หรือพวกฮ้อยี่ซึ่งเป็นชาวจีนด้วยกัน โดยรัฐบาลได้จัดตั้งศาลสำหรับชำระความซึ่งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นชาวจีนด้วยกันทั้งคู่และคดีนั้นต้องเป็นคดีแพ่ง การพิจารณาพิพากษาคดีก็ใช้ภาษาจีน และพิพากษาคำประเพณีจีน¹⁹ นอกจากนั้นในย่านที่มีชุมชนชาวจีนหนาแน่น เช่น สำเพ็ง รัฐบาลก็ได้ตั้งนายอำเภอชาวจีนขึ้นดูแลทุกข์สุขของชาวจีน ตามหัวเมืองซึ่งยังไม่มีกรมการจีนก็ตั้งกรมการจีนขึ้น เป็นตำแหน่งเรียกว่า "กงสุลจีนในบังคับ" โดยมีอำนาจต่าง ๆ กัน เช่น ถ้ายกย่องให้มียศถึง "ปลัดฝ่ายจีน" ก็ให้มีอำนาจชำระความ ถ้าเป็นเพียง "กงสุลจีน" ใดแต่เปรียบเทียบอย่างเป็นหัวหน้า²⁰ ทำนองผู้นำชุมชนชาวจีนแต่ละท้องถิ่น

¹⁸William G. Skinner, op. cit., pp. 32-44.

¹⁹สมเด็จพระยาตำราธิราชานุภาพ, พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 5 (พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าอภัยสุริยาภา ทรงพิมพ์ในงานฉลองพระชันษาครบ 5 รอบ พระนคร กรมศิลปากร, 2493), หน้า 74-76.

²⁰เรื่องเดียวกัน.

ปัญหาและนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับชาวจีนที่ส่งผลกระทบต่อสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง
พ.ศ. 2475

ถึงแม้รัฐบาลไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ จะได้ดำเนินนโยบายให้ความอุปถัมภ์แก่ชาวจีนทั่วไป แต่ในทศวรรษปลายสมัยของพระองค์ชาวจีนในประเทศไทยก็ได้เริ่มสร้างปัญหาต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีทั้งปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เช่น การที่ชาวจีนเข้าเป็นสมาชิกสมาคมอั้งยี่ การที่ชาวจีนเข้าเป็นคนในบังคับของต่างชาติโดยไม่ยอมรับอธิปไตยของศาลไทย การที่ชาวจีนเรียกร่องและร่วมมือกันก่อตั้งสโมสรการค้า (ซึ่งในปัจจุบันคือสมาคมหอการค้าจีน) และการที่ชาวจีนพร้อมกันนัดหยุดงานและธุรกิจการค้าในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 1 - 3 มิถุนายน พ.ศ. 2453 เพื่อประท้วงการที่รัฐบาลออกกฎหมายเพิ่มค่าภาษีรัฐูปการสำหรับคนต่างด้าวทุกคนในประเทศไทยเป็นคนละ 6 บาทต่อปี²¹

จากการก่อปัญหาเพิ่มขึ้นทุกทีนี้เอง รัฐบาลไทยสมัยตอนปลายรัชกาลที่ 5 จึงได้ตระหนักถึงภัยและบทบาทต่าง ๆ ของชาวจีน ดังนั้นรัฐบาล จึงดำเนินนโยบายควบคุมและเพิ่มมาตรการต่าง ๆ สำหรับแก้ไขปัญหาที่เกิดจากชาวจีนเข้มงวดขึ้น เช่น การตราพระราชบัญญัติควบคุมอั้งยี่ ในปี พ.ศ. 2440 การตราพระราชบัญญัติควบคุมกิจการโรงรับจำนำ พ.ศ. 2444 และการตราพระราชบัญญัติกิจการรถลาก ในปี พ.ศ. 2445²² ถึงแม้รัฐบาลจะมีมาตรการต่าง ๆ สำหรับนำมาใช้บังคับต่อชาวจีน แต่ชาวจีนในประเทศไทยก็ยังคงทวีปัญหาความลำบากใจแก่รัฐบาลไทยในสมัยนั้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอิทธิพลลัทธิชาตินิยมหรือลัทธิไครราชนิยม (ชา หมิน จู หงี) ที่ ดร. ซุนยัตเซ็นได้นำมาเผยแพร่ในหมู่ชาวจีนซึ่งกำลังขยายบทบาทและสร้างความไม่พอใจแก่รัฐบาลไทยเพิ่มขึ้นทุกขณะ

²¹ ทวี ชีระวงศ์เสรี, เรื่องเดิม, หน้า 21.

²² พลบุตร อังกินันท์, เรื่องเดิม, หน้า 169-170.

ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ขึ้นครองราชย์แล้ว การแสดงออกอย่างเปิดเผยในเรื่องชาตินิยมในหมู่ชาวไทยและชาวจีนก็ได้ประทุขึ้นมา แทนที่จะสงบราบเรียบแบบในอดีต²³ เพราะรัชกาลที่ 6 ทรงตระหนักดีว่า นอกจากกิจการที่เป็นหัวใจเศรษฐกิจของประเทศแทบทั้งหมดในขณะนั้นตกอยู่ในกำมือของชาวจีนแล้ว ชาวจีนยังเพิ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งอาจจะเป็นภัยต่อประเทศไทยได้ เช่น การสอนลัทธิชาตินิยมในโรงเรียนจีน การพิมพ์หนังสือพิมพ์จีนรายวันที่มีเนื้อหาสาระกระตุ้นให้ชาวจีนในประเทศไทยคำนึงถึงความเป็นจีนอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนการตั้งสมาคมลับเพื่อใช้เป็นพลังต่อรองกับรัฐบาลไทย

ดังนั้นรัชกาลที่ 6 ซึ่งศรัทธาในคุณค่าของการส่งเสริมลัทธิชาตินิยมที่กำลังแพร่หลายอยู่ในยุโรปในขณะนั้น จึงได้นำลัทธิชาตินิยมมาใช้แสดงออกซึ่งความเป็นปึกแผ่นของชาวจีนทันที ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวของพระองค์จะสังเกตและพิจารณาได้อย่างชัดเจนในพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ ของพระองค์ เช่น เรื่องเมืองไทยจงดั้นเถิก พวกยิวแห่งบูรพทิศ และโคลนตมกล่อ

ในพระราชนิพนธ์เรื่องยิวแห่งบูรพทิศ พระองค์ทรงกล่าวว่า "ข้าพเจ้ายอมรับว่ายิวก็อยู่แล้วว่า ข้าพเจ้าไม่ใช่เป็นคนแรกที่เรียกจีนว่ายิวแห่งบูรพทิศ แต่เข้าใจว่าจะมีน้อยคนทั้งชาวเอเชียและชาวยุโรปที่รู้สึกโดยชัดเจนว่าชื่อนี้เหมาะเพียงใด ข้าพเจ้าจึงเห็นว่ถึงเวลาที่ควรแสดงความจริงข้อนี้ให้ปรากฏเพื่อเราท่านทั้งหลายจะได้ทราบว่าจีนเป็นคนชนิดไร ในเมื่อถึงเวลาที่กองคำวิญญาเรื่องจีน"²⁴ โดยพระองค์ทรงชี้ให้ประชาชน

²³ Donal E. Nuechterlein, Thailand and the Struggle for Southeast Asia (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1966), p. 97.

²⁴ อิศวาทู (พระนามแฝง), "พวกยิวแห่งบูรพทิศ" พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงพระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระสมมติอมรพันธุ์, ณ เมรุวัดเบญจมบพิตร พ.ศ. 2459 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญรัฐ, 2459), หน้า 1.

ชาวไทยเห็นถึงภัยอันตรายของปัญหาชาวจีนว่า

“ในเวลานี้ในเมืองไทยเรายังไม่รู้สักคนเสียหายแห่งการที่พวกจีนมาอาศัยรยอยู่ ทั้งนี้เป็นเพราะโชคที่เมืองของเรา มีพระราชอาณาเขตอันใหญ่กว้าง พื้นดินอันอุดมสมบูรณ์ ซึ่งยังมีโคกกระทำให้เกิดผลดียังมีอยู่เป็นอันมาก เพราะฉะนั้นเรายังไม่รู้สำนึกว่าเราอยู่ใกล้ "ภัยจีน" เพียงใด แต่มิว่าเราจะตองคำรึห์ในเรื่องปัญหานี้ต่อไปในวันหน้าหรือ ? และหาพเจ้าไม่มีความสงสัยเลยวว่าวันหนึ่งเราคงจะโคเห็นกิจการอันน่าหวาดเสียวสยคสยงในเมืองที่มีพวก "ยิวแห่งบูรพทิศ" เขาไปอาศัยรยอยู่ พวกจีนคงจะมีเหตุที่ทับผลเมืองของประเทศนั่นเอง”²⁵

ในพระราชนิพนธ์เรื่อง "เมืองไทยจึ่งคืนเกิด" พระองค์ยังได้ทรงแสดงออกซึ่งพระราชดำริเกี่ยวกับนโยบายชาวจีนและลูกจีนว่า

“เราจงกความหลงเชื่อของเรา ในข้อที่ว่าจีนเต็มใจที่จะกลายเป็นไทยและจีนก็เหมือนกับคนไทยทุกอยางนั้นเสียเกิดการที่หวัง เช่นนั้นก็เสมือนกับจะทำให้เราเองตองโคได้รับความเสียใจ... ลูกจีนนั้นโคกับจีนพวกแท้ ๆ จริงอยู่ แต่เรานั้นมิว่าเขาเป็นไทยแท้โค แต่โคโดยเฉพาะพวกที่โคแสดงความตกลงอันแน่นอนที่จะแปลงชาติเป็นไทย ักัดขาดจากสมาคมจีนอยางใหญ่ ๆ ทั้งสิ้น คือเขาตองแสดงวว่าจะเป็นคายุกับเราจริงแล้ว เราจิงควรมิว่าเขาเป็นพวกเราแท้โค คน ๆ หนึ่งที่โคเป็นจีนคั้งไทยคั้งนั้นเรามิว่าโคเป็นไทยแท้โค”²⁶

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

²⁶ อัสวาทุ พระนามแฝง, "เมืองไทยจึ่งคืนเกิด" พิมพ์แจกในงานพระราชนิพนธ์พระศพพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระสนมคิอมรพันธ์, ๓ เมษาคเบญจมาศพิตร พ.ศ. 2459 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญรัฐ, 2459), หน้า 31.

เมื่อพระราชนิพนธ์เหล่านี้ปรากฏสู่สาธารณชนแล้ว ความไม่พึงพอใจของชาวจีนก็ปรากฏขึ้นทันที โดยหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป ฉบับวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2457 ได้ประท้วงว่า

"...เมื่อเร็ว ๆ นี้หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษและภาษาไทยในกรุงเทพฯ ได้ลงความเห็นอันยืดยาว จินจวาคความเปนชาติยิวชาติศตวันออกกลางตอนหลายวันจึงจบ กล่าวคำติเตียนคนจีนเสียไมตรี ลงชื่อผู้แต่งว่า อาชาวิคปาน (อัสวพหุ) ... หนังสือพิมพ์ของเราเป็นลึนของคนจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศจะพึงหนีให้เขาหนีประมาณประเทศไม่ใด จึงได้ลงความเห็นคัดค้านเขา และหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นก็ไม่ได้อธิบายถึงเลย มานี้คนเขาคำเหลวไหลมาลงมือเขียนเราอีก หนังสือพิมพ์ไทยแผนกของเราได้จัดตั้งค่ายนำหมึกกับปากกาประหาร เขาหลายวันติด ๆ กันมาแล้ว เพื่อให้หนังสือพิมพ์รายวันนั้นรู้สึกว่าการที่ประเทศจีนยังมีคนจะได้อีกกล่าวคำบา ๆ อีกต่อไป"²⁷

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงเสนอแนะผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารประเทศในยุคนั้นให้เร่งส่งเสริมกิจการค้าและกิจการทางเศรษฐกิจ เพื่อลดบทบาทการครอบงำทางธุรกิจการค้าและกิจการทางเศรษฐกิจของชาวจีน ซึ่งพระบรมราโชบายที่ทรงเสนอให้รัฐบาลไปจัดทำนั้นพอจะสรุปได้คือ

- 1) การสนับสนุนให้คนไทยทำการค้า
- 2) การจัดตั้งสภาเผยแพร่พาณิชย์และกระทรวงพาณิชย์
- 3) การจัดงานแสดงกสิกรรมและพาณิชย์การ

²⁷ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, เอกสารรัชกาลที่ 6, เลขที่ บ. 37/1 "คำแปลจากหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป ฉบับวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2457"

4) การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการค้าแก่ชาวไทย²⁸

นอกจากนี้ในสมัยนี้รัฐบาลยังได้ตราพระราชบัญญัติต่าง ๆ สำหรับนำมาใช้กับปัญหาชาวจีน ซึ่งพระราชบัญญัติเหล่านี้จะเป็นมาตรการสำคัญสำหรับควบคุมชาวจีนต่อมาจนถึงรัฐบาลยุคหลังอีกด้วย พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ตราขึ้นมาใช้สำหรับเพิ่มความเข้มงวดกับชาวจีนในสมัยนี้มีอยู่หลายฉบับด้วยกัน คือ

1. พระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130 (พ.ศ. 2454) ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ห้ามมิให้แปลงชาติ (คนต่างศาว่าเป็นบุคคลสัญชาติไทย) จนกว่าผู้ร้องขอนั้นเป็นคนที่เคยอยู่ในกรุงสยามมาก่อนไม่น้อยกว่า 5 ปีแล้ว และผู้ร้องขอนั้นจะต้องเป็นคนที่มีความประพฤติดีและมีคุณสมบัติพอเลี้ยงตนด้วย²⁹

2. พระราชบัญญัติเนรเทศ ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2455) ซึ่งได้ให้อำนาจแก่รัฐบาลในการที่จะเนรเทศคนต่างศาคนใดก็ตาม "ซึ่งอยู่ในกรุงสยามไปไม่เป็นความสุขเกษมฉาเป็นความเจริญแก่สาธารณชน..."³⁰

²⁸ พวงร้อย กล่อมเอียง, "พระบรมราโชบายเกี่ยวกับปัญหาชาวจีนในพระราชอาณาเขตรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว" (ปริชญานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2516), (อัครสำเนา), หน้า 52-60.

²⁹ "พระราชบัญญัติแปลงชาติ ร.ศ. 130," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย) เล่มที่ 28, ลงวันที่ 11 มิถุนายน ร.ศ. 130, มาตรา 6, หน้า 96.

³⁰ "พระราชบัญญัติเนรเทศ ร.ศ. 131," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย) เล่มที่ 29, ลงวันที่ 1 กันยายน ร.ศ. 131, หน้า 139.

3. พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456 พระราชบัญญัติฉบับนี้ถือว่า บุคคลใดที่ไต่ถามในพระราชอาณาจักรให้ถือว่าเป็นคนไทย³¹ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาบุคคลสองสัญชาติในเวลาต่อมา เพราะในปี พ.ศ. 2452 รัฐบาลจีนคณะชาวก๊กได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสัญชาติของตน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ เด็กที่มีบิดามารดาเป็นจีนไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตามต้องมีสัญชาติจีน

4. กฎเสนาบดีกระทรวงนครบาลว่าด้วยผู้ซึ่งจะรับอนุญาตลากรถและเจ้าของรถ พ.ศ. 2456 โดยกฎหมายฉบับนี้บังคับให้ผู้มีอาชีพขนส่งคนโดยสารและเสียค่าธรรมเนียมคนละ 3 สตางค์ และทางราชการจะออกใบอนุญาตให้เฉพาะผู้ที่เข้าใจข้อบังคับของถนนและภาษาไทยพอเข้าใจคำสั่งของผู้โดยสารรถลากและคำสั่งของพลตระเวน³²

5. พระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ. 2457 ซึ่งมีผลทำให้สมาคมทุกสมาคมในประเทศไทยต้องมีข้อบังคับของคนและของจดทะเบียนตามกฎหมาย³³

6. พระราชบัญญัติลักษณะคนต่างประเทศเข้าเมือง พ.ศ. 2460 โดยรัฐบาลต้องการที่จะให้พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นมาตรการสกัดกั้นชาวจีนบางประเภทที่เป็นพิษเป็นภัยไม่ให้เข้ามาในราชอาณาจักร ในขณะที่เดียวกันก็ใช้เป็นมาตรการสำหรับตรวจสอบสำมะโนครัวชาวจีนต่างกันว่ามีความหนาแน่นเท่าใดเพื่อทราบตัวเลขที่แท้จริงของจำนวนชาวจีนในประเทศไทย³⁴

³¹ เสถียร ลายลักษณ์, "พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2456," ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 25 (พระนคร: โรงพิมพ์เคลิเมนต์, 2477), หน้า 257-259.,

มาตรา 3.

³² "กฎเสนาบดีกระทรวงนครบาลว่าด้วยผู้ซึ่งจะรับอนุญาตลากรถและเจ้าของรถลาก," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย), เล่ม 30, ลงวันที่ 2 ตุลาคม 2456, หน้า 315.

³³ เสถียร ลายลักษณ์, เรื่องเดิม, หน้า 183.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 103-104.

7. พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นครูใหญ่ในโรงเรียนราษฎร์จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิประกาศนียบัตรประโยคครูมูล หรือสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 6 แห่งโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์จะต้องสอนให้นักเรียนอ่านเขียนและเข้าใจภาษาไทยโดยคล่องแคล่วพอควร ตลอดจนการให้การศึกษแก่นักเรียนเพื่อปลูกฝังความจงรักภักดีต่อประเทศไทยและความรู้ภูมิประเทศ ตลอดจนการให้ความรู้ในเรื่องพงศาวดาร ตำนานและภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเป็นอย่างน้อย ฯลฯ³⁵

8. พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 และพระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2465 พระราชบัญญัติทั้งสองที่ได้ตราขึ้นนี้ มีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อบังคับให้ลูกหลานชาวจีนต้องเข้ารับการศึกษาตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อประโยชน์ในการผสมกลมกลืนเขาวชนเหล่านี้ให้กลายเป็นคนไทย³⁶ ในขณะที่เดียวกันพระราชบัญญัติฉบับหลังที่ตราขึ้นมาก็เพื่อป้องกันไม่ให้สิ่งตีพิมพ์ภาษาจีนต่าง ๆ ที่รัฐบาลถือว่าเป็นพิษเป็นภัยแก่ประเทศชาติเข้ามาเผยแพร่ในหมู่ชาวจีน ตลอดจนการใช้เป็นหนังสือตำราในโรงเรียนจีนทั่วไป ฯลฯ

พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ส่วนใหญ่รัฐบาลสร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นมาตรการควบคุมชาวจีนโดยเฉพาะ เพราะในขณะนั้นชาวต่างด้าวที่รัฐบาลหวั่นเกรงมากที่สุดคือชาวจีน มาตรการและนโยบายต่าง ๆ ที่รัฐบาลสมัยรัชกาลที่ 6 สร้างขึ้นมาได้ถูกใช้เป็นมาตรการควบคุมปัญหาชาวจีนต่อมาถึงสมัยหลัง ๆ อีกด้วย

³⁵"พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461," ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย) เล่มที่ 35, ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2461, หน้า 112-117, มาตรา 4, 14.

³⁶เสถียร ลายลักษณ์, "พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464," ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 34 (พระนคร: โรงพิมพ์กิมหงวน, 2477), หน้า 207.

ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2468 แล้ว ภาวะความตึงเครียดระหว่างชาวไทยกับชาวจีนจึงได้ ทุเลาเบาบางลงกว่าในสมัยรัชกาลที่ 6 เพราะพระองค์คงตระหนักดีว่าการตั้งข้อ รังเกียจเคียดแค้นต่อชาวจีนนั้นไม่ก่อให้เกิดผลดีแต่อย่างใด นอกจากนั้นพระบรมราชโ บายของรัชกาลที่ 6 แบบบังคับให้มีการผสมกลมกลืนระหว่างชาวไทยกับชาวจีนคงจะไม่ ได้ผลเท่ากับวิธีปล่อยให้มีการผสมกลมกลืนกันเองโดยธรรมชาติ³⁷ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม พระองค์คงต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับชาวจีนที่เคยหมักหมมมาตั้งแต่อดีตและกำลัง ทวีความยุ่งยากเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการหลั่งไหลของชาวจีนเข้าสู่ประเทศ ไทยซึ่งกำลังเพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกทีอย่างน่าห่วงใย³⁸ ปัญหานี้ทำให้พระบาทสมเด็จพระ ปกเกล้าฯ ถึงกับปรารภว่า

แ.. เรื่องจีนเข้าเมืองไทยนี้ ฉันต้องยอมรับว่าฉันอยู่ใน จักรวรรดิที่เห็นว่าการปล่อยให้จีนเข้ามาในประเทศไทยสยุมโดย ไม่มีจำกัดอยู่เรื่อย ๆ นี้ จะเป็นเหตุถึงแก่อันตรายแก่อิสร ภาพของประเทศสักวันหนึ่ง... ควรรักษาอุบายป้องกันบ้าน เรือนของเราให้เป็นที่ของเราตลอดไปเสียบัดนี้³⁹

ดังนั้นในวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2470 รัฐบาลจึงได้ประกาศใช้พระราช บัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนั้นนอกจากจะให้อำนาจแก่รัฐบาล

³⁷ Victor Purcell, The Chinese in Southeast Asia (London: Oxford University Press, 1951), pp. 118-123.

³⁸* (สถิติจำนวนชาวจีนเข้าเมืองของทางราชการระหว่างปี พ.ศ. 2468 - 2474, คุ้ได้จากตารางที่ 1, ในภาคผนวกท้ายเล่ม).

³⁹ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, กรมศิลปากร, เอกสารรัชกาลที่ 7, แฟ้ม 43, หมายเลข 9/43 "พระราชหัตถเลขาบนแผ่นปะหน้านำเสนอหนังสือรายงานขอราชการของ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยที่ 487/12996 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์, 2470.

ในการกำหนดโควตาชาวต่างด้าวเข้าเมืองในแต่ละปีจำนวนเท่าใดแล้ว พระราชบัญญัติ
นี้ยังห้ามมิให้ชาวต่างด้าวที่มีลักษณะต่อไปนี้เข้าเมืองโดยเด็ดขาด คือ

- 1) บุคคลซึ่งไม่มีหนังสือเดินทางหรือใบสำคัญแสดงสัญชาติอันถูกต้องที่ออกให้โดย
รัฐบาล ซึ่งรัฐบาลสยามได้รับรองแล้ว
- 2) บุคคลที่มีโรคอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเสนาบดีจะไต่ระบุและประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา
- 3) บุคคลซึ่งยังมีโคปลุกผีป้องกันไซทรพิษและไม่ยอมให้ปลุกผีตามที่กฎหมาย
บัญญัติไว้
- 4) บุคคลซึ่งไม่มีรายได้พอเลี้ยงตนเองหรือไร้อุปการะจากผู้อื่น และเป็นบุคคล
ซึ่งพนักงานแพทย์ได้ตรวจและลงความเห็นว่ามีร่างกายพิการ หรือจิตใจพินเพื่อนไม่สม
ประกอบ หรือเป็นโรคซึ่งทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถที่จะประกอบการทำงานเลี้ยงชีพได้
- 5) บุคคลซึ่งเป็นอันธพาล หรือเป็นคนน่าก่อเหตุร้ายอันตรายต่อความปลอดภัย
ของประชาชนหรือพระราชอาณาจักรสยาม⁴⁰

นอกจากนี้รัฐบาลยังสืบทราบว่าชาวจีนได้ใช้โรงเรียนจีนเป็นแหล่งปลุกฝังความ
นิยมการปกครองระบอบสาธารณรัฐและเป็นแหล่งเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ให้กับนักเรียนจีน
ในประเทศไทย ซึ่งระบอบการปกครองทั้งสองนี้เป็นระบอบการปกครองที่ไม่พึงปรารถนา
ของประเทศไทย ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องเพิ่มความเข้มงวดกวดขันต่อการศึกษาศึกษาของจีน
เป็นพิเศษ แต่ก็นำนโยบายไม่ให้ปรากฏชัดว่ารัฐบาลกำลังต่อต้านคนจีน เพราะรัฐบาล

⁴⁰ เสถียร ลายลักษณ์, "พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2470," ประกาศ
พระราชบัญญัติและพระราชกำหนดต่าง ๆ ของรัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2470 (พระนคร:
โรงพิมพ์บุณกุลกิจ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์), หน้า 51-52. มาตรา 6 และมาตรา 8.

เกรงว่าจะทำให้เกิดการแบ่งแยกกันมากยิ่งขึ้นระหว่างคนจีนกับคนไทย⁴¹

ในตอนปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2475 ก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเพียงเล็กน้อย ที่ประชุมเสนาบดีสภายังได้ลงมติตั้งกรมการพิจารณาแก้ไขร่างพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ขึ้นใหม่ โดยมีจุดประสงค์สำคัญที่จะควบคุมโรงเรียนจีนมากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ เพราะโรงเรียนจีนเป็นสาเหตุที่ทำอันตรายมาสู่บ้านเมือง⁴² แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ทันร่างขึ้นประกาศใช้ รัฐบาลชุดนี้ก็หมดอำนาจเสียก่อนเพราะการปฏิวัติในเช้าครูของวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ๑๓๑

สรุป จากการศึกษาประวัติความสัมพันธ์ตลอดจนท่าทีและนโยบายของรัฐบาลไทยแต่ละยุคแต่ละสมัยที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ของชาวจีน ตลอดจนนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลที่นำมาใช้กับชาวจีนได้มีกระบวนการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตามลำดับของกาลเวลา และปัญหาของชาวจีนในด้านต่าง ๆ ก็จะมีมากยิ่งขึ้นตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันนโยบายของรัฐบาลก็จะเลื่อนไหวตามปัญหาเหล่านั้นเสมือนลูกโซ่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นรัฐบาลไทยสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ สำหรับแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับชาวจีนต่อไป

⁴¹ ฅรงศ์ พวงพิศ, "นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514), (อัครสาเนา), หน้า 1-2.

⁴² รายงานการประชุมเสนาบดีสภาครั้งที่ 10/2475, ลงวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2475, เรื่องปัญหาโรงเรียนจีน, หน้า 1-2.